

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Vliv církevní organizace na mladé lidi

Quoc Anh Le

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta filozofická

Katedra Sociologie a sociální práce

Studijní program Společnost a politika

Bakalářská práce

Vliv církevní organizace na mladé lidi

The Influence of Church Organization on Young People

Quoc Anh Le

Vedoucí práce:

Mgr. Lukáš Dirga, Ph.D.

Katedra Sociologie a sociální práce

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2024

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2024

.....

Quoc Anh Le

Poděkování

Rád bych tímto poděkoval Mgr. Lukáš Dirga, Ph.D. za vstřícnost, pomoc a cenné rady při vedení bakalářské práce. Dále bych chtěl poděkovat všem konverzačním partnerům, kteří se mnou sdíleli svoji zkušenost. Poděkování také patří mým blízkým, kteří mě podporovali.

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Teoretická část.....	2
2.1	Náboženství.....	2
2.2	Křesťanství.....	4
2.3	Komunita.....	5
2.3.1	Socializace.....	6
2.3.2	Hodnoty.....	6
2.3.3	Mládež a volnočasová aktivita.....	7
2.4	Teorie o proměně náboženství.....	8
2.4.1	Teorie sekularizace.....	8
2.4.2	Teorie racionální volby.....	9
3	Metodologie.....	10
3.1	Cíl a výzkumná otázka.....	10
3.2	Výzkumný vzorek.....	10
3.3	Sběr dat.....	11
3.4	Metoda analýzy dat.....	12
3.5	Etika výzkumu.....	13
3.6	Představení VACO.....	13
4	Interpretace výsledků.....	14
4.1	Seznámení se s VACO.....	14
4.1.1	Jak se dozvěděli o VACO?.....	14
4.1.2	Motivace přijít na zkoušku.....	15
4.2	Členství ve VACO.....	16
4.2.1	Motivace pro členství.....	16
4.2.2	První zkouška.....	17
4.2.3	Společné aktivity.....	17
4.2.4	Komunita.....	19
4.2.5	Porovnání s jinými zájmovými kroužky.....	22
4.3	Zkušenost s náboženstvím.....	23
4.3.1	Vnímání víry před členstvím ve VACO.....	23
4.3.2	Role víry ve VACO.....	24
4.3.3	Proměna postoje k víře členstvím ve VACO.....	26
4.3.4	Kritická reflexe.....	28
5	Závěr.....	29

6	Resumé.....	33
7	Seznam použité literatury.....	34
7.1	Internetové zdroje.....	35
8	Seznam příloh.....	36

1 Úvod

Mládež je ovlivňována rozmanitými faktory, jakými jsou rodinné prostředí, vrstevníci, škola nebo zájmové kroužky. V této bakalářské práci se zaměřuji na vliv konkrétní církevní organizace, která funguje jako volnočasová aktivita (dále jen VACO) pro věřící i nevěřící mladé lidi. Konkrétně se jedná o zájmový kroužek, který je označován moderním pěveckým sborem. Cílem práce je analyzovat, jakým způsobem tato organizace ovlivňuje postoj mladých k víře, hodnotový systém, a jaké benefity může přinášet mladým lidem, kteří se zapojují do jejích aktivit.

Práce je rozdělena na část teoretickou, metodologickou a analytickou. V teoretické části se zabývám definicí náboženství, jeho funkcí, teoriemi proměny náboženství a popisem komunity a mládeže. V metodologické části popisuji postup sběru dat pomocí polostrukturovaných rozhovorů a následnou analýzu dat. V rámci bakalářské práce jsem uskutečnil pět rozhovorů s konverzačními partnery, kteří mají zkušenost s VACO.

Na začátku bych chtěl také zmínit, že s touto organizací, která je předmětem výzkumu, mám osobní zkušenost. Byl jsem jejím členem v období od roku 2013 do roku 2016. Během uplynulých let prošla tato organizace transformací vedoucích i členů. Tato vlastní zkušenost mi usnadnila přístup k organizaci a kontaktování některých z konverzačních partnerů na základě existující vazby.

2 Teoretická část

2.1 Náboženství

Sociologie, jakožto věda o společnosti, se dlouhodobě zabývá studiem faktorů, které utvářejí a udržují pohromadě společnosti. Náboženství v tomto kontextu historicky hrálo významnou roli a stalo se důležitým předmětem zkoumání. Přestože se role náboženství v moderní společnosti mění, stále zastává významné místo v životech mnoha lidí. Ve vědeckém prostředí panuje debata, jak náboženství definovat. V sociologii náboženství je tato definice odlišná v pojetí náboženství od jiných přístupů, se kterými se můžeme setkat, například v psychologii, filozofii či teologii. Sociologie se zabývá zejména fungováním náboženství ve společnosti, jeho dopady, důsledky a vlivu [Nešpor a kol., 2008].

Dva základní přístupy, se kterými se v kontextu sociologie můžeme setkat, jsou substancionální a funkcionální. Substancionální přístup předpokládá existenci společné podstaty všem náboženstvím. Může se jednat o ideu nadpřirozena, spásy či rituálů. Funkcionální přístup popisuje náboženství jako systém, který plní ve společnosti určité funkce [Nešpor a kol., 2008].

Mezi hlavní představitele sociologie, kteří se věnují náboženství funkcionálním přístupem, patří Émile Durkheim. Durkheim ve své knize *Elementární formy náboženského života* (2002) definoval náboženství jako „jednotný systém víry a praktik vztahující se k posvátným věcem, tj. k věcem odtahitým a zakázaným; systém víry a praktik, které sjednocují všechny své přívržence v jediném morálním společenství nazývaném církev.“ [Durkheim, 2002, st. 55]. Základní myšlenkou v Durkheimově teorii náboženství je rozlišování posvátného a profánního. Jedná se o rozdělení mezi náboženským, kam patří praktikování náboženských rituálů, a světským, do kterého spadá vše, co je běžné [Durkheim, 2002].

Durkheim chápe náboženství jako společenskou věc, která umožňuje jedinci sdílení víry a interakci s ostatními lidmi. Jedinci tak spolu sdílejí hodnoty a přesvědčení. V případě ohrožení se lidé mohou obrátit ke svému náboženství, kde nalézají vzájemnou podporu. Dle Durkheima individuální aktivita nepřináší tak intenzivní prožitek jako ta kolektivní. Durkheim se ve svém zkoumání náboženství zaměřuje na jeho společenskou funkci. Jedná se o integrační funkci a také vytváření a udržování solidarity ve společnosti.

Náboženství je pro něj systémem sdílených představ a praktik, které sjednocují věřící a dávají smysl lidským zkušenostem. [Durkheim, 2002].

Pro bližší vymezení funkce náboženství využívám funkcionální teorii náboženství, rozpracovanou americkým sociologem Thomasem F. O'Dea, který navazuje na Durkheimovy myšlenky, zdůrazňující integrační funkci náboženství. O'Dea popisuje šest základních funkcí, které mají dva cíle. Jedním z nich je poskytování širší perspektivy, díky které se jedinec orientuje na něco, co není součástí každodennosti. Druhým cílem těchto funkcí je poskytnutí pocitu bezpečí a jistoty skrze rituály, díky kterým se může navázat na posvátné [O'Dea 1966 in Lužný 1999, st. 65-66.].

První funkcí je poskytnutí podpory, konsolidace a útěchy. Náboženství poskytuje emocionální podporu člověku, který pociťuje stavy nejistoty, zklamání nebo úzkosti. Za druhé skrze kultu a obřady nabízí transcendentní vztah, díky kterému člověk nalézá pocit bezpečí a identity [O'Dea 1966 in Lužný 1999, st. 67.].

Třetí funkce posiluje legitimitu uspořádané společnosti, kdy na základě norem a hodnot upřednostňuje skupinové cíle před zájmy individuálními. Čtvrtá funkce je do určité míry protikladem předcházející. Náboženství může nabízet hodnoty, které nejsou v souladu se zavedenou normou, čímž může směřovat proti stávajícímu sociálnímu uspořádání [O'Dea 1966 in Lužný 1999, st. 67.].

Pátou funkcí náboženství napomáhá formování a udržování identity. V případě participace na rituálech, přijmutí hodnot daného náboženství a nauky o povaze člověka a možnosti spásy, může lépe pochopit sám sebe. S poslední šestou funkcí je spojen přechod v rámci jednotlivých věkových skupin, kdy každá přináší jiné problémy a povinnosti. V dětství je potřeba vybudování základní důvěry k ostatním lidem a časem je potřebné naučit se jednat samostatně. Dále se musí jedinec naučit jednat v souladu s cíli společnosti na úkor vlastních zájmů. [O'Dea 1966 in Lužný 1999, st. 67-68.].

Funkcionální přístup mi v rámci mého výzkumu poskytuje optiku, díky které mohu pozorovat a zkoumat do jaké míry VACO splňuje funkce organizace spojené s náboženstvím.

Náboženství můžeme rozlišit na monoteistická a polyteistická. Monoteismus poukazuje na víru v jednoho boha, kdežto polyteismus je vírou ve více bohů. Mezi tři

největší monoteistická náboženství patří křesťanství, islám a židovství, které vznikly v oblasti Středního východu a vzájemně se ovlivňují [Giddens, 2000.].

2.2 Křesťanství

Křesťanství spojuje své členy v církvi a církevních organizacích. Tento aspekt přetrvává již od samotných počátků křesťanství a má hluboký vliv na vztahy jednotlivců s jejich vírou a s okolní společností. Církev hraje významnou roli ve společnosti, nejen z hlediska duchovní roviny, ale také prostřednictvím pomáhání specifickým skupinám. Na duchovní rovině funguje církev jako prostředník mezi jednotlivcem a božským. Poskytuje duchovní vedení, učení a liturgické slavnosti například skrze návštěvy kostela. Bohoslužby, modlitby a duchovní poradenství pomáhají jedincům nalézt smysl a hodnotu ve svém životě.

Církev a její organizace se také zabývají pomocí specifickým skupinám, kam patří například osoby ve výkonu trestu odnětí svobody či propuštěné osoby. Autoři Richard Stansfield, Thomas J. Mowen, Thomas O'Connor a John H. Boman ve své studii *The Role of Religious Support in Reentry: Evidence from the SVORI Data* (2016) zkoumají roli náboženství a kriminální recidivy¹. Pro svoji práci využívají longitudinačních dat² z projektu SVORI³. Data byla použita k posouzení vlivu náboženské podpory na užívání látek po propuštění, kriminalitu a zaměstnanost. Hlavní zjištění ukazují, že existuje konzistentní a významná souvislost mezi náboženskou podporou⁴ a negativním užíváním návykových látek. Vliv náboženské podpory je také možné sledovat u zaměstnání, kdy je tato podpora spojována s výrazným zvýšením šance na zaměstnání. Co se týče páčání přestupků nebo trestních činů, nebylo zde možné potvrdit signifikantní vztah [Stansfield a kol., 2017.].

¹ Kriminální recidivu můžeme chápat jako počet odsouzených, kteří jsou opakovaně odsouzeni k výkonu trestu odnětí svobody [Dirga, 2016].

² Jedná se o typ dat, která jsou opakovaně sbírána na stejných subjektech.

³ Serious and Violent Offender Registry Initiative byl federálně financovanou iniciativou s cílem posoudit, zda jednotlivci, kteří byli zapojeni do rozšířenějších návratových programů, dosáhli odlišných výsledků při návratu do běžného života ve srovnání s těmi, kteří nebyli do těchto programů zapojeni [Lattimore a Steffey, 2010, st. 1.].

⁴ Náboženská podpora je v tomto případě formou vzdělávání klienta o návratu jako duchovní cestě a povzbuzení klienta k zapojení do náboženských praktik. Dále se zaměřuje na zaměstnání, rozvoj životních dovedností a způsobu zvládání těžkých situací [Stansfield a kol., 2017].

Pomoci propuštěným osobám se v České republice věnuje křesťanská organizace Mezinárodní vězeňské společenství, z.s., která poskytuje obdobnou pomoc. Tento program se nazývá *Mentoring propuštěných*. Pomoc poskytuje osobní mentor, který asistuje klientovi s úřady, lékaři, a výběrem zaměstnání či jiné odborné pomoci. Dále se tato organizace věnuje také pomoci obětem, rodinám a dětem odsouzených a odsouzeným [Mezinárodní vězeňské společenství, z.s., n.d].

Církevní organizace se také zaměřují na práci s mládeží. Jednou z nich, která má podobné poslání jako Mezinárodní vězeňské společenství, z.s., je Středisko křesťanské pomoci Plzeň. Tato organizace poskytuje službu s názvem Dům na půl cesty Bójka. Slouží jako podpůrné prostředí pro mladé lidi, kteří postrádají silné sociální zázemí nebo se potýkají s obtížnými životními okolnostmi. Cílem je pomoci na cestě k dosažení životních cílů, osobního zázemí a dosažení společenského uplatnění [SKP Plzeň, n.d.].

2.3 Komunita

Církevní organizace často fungují na principu komunity, které mohou pozitivně ovlivňovat jedince. Poskytovat mu podporu, pocit sounáležitosti a sdílení hodnot. Ve své práci se věnují, jak již zmíněno v úvodu, organizaci, která funguje jako zájmový kroužek ve formě pěveckého sboru. Skrze sekundární socializaci zde dochází k začlenění do dané skupiny a časem dochází k integraci do komunity, kdy se jedinec identifikuje jako člen a aktivně se participuje na jejím fungování.

Definování podstaty komunity by nemělo být tak náročné, i přes změny ve společnosti, ke kterým dochází. Definici komunit můžeme nalézt v práci známých sociologů jakými byli Émile Durkheim, Ferdinand Tönniese a Karl Marx. Důležitost můžeme pozorovat v tom, co je pro jedince dané komunity společné a co je pojí dohromady, jinými slovy, co je pro ně adekvátní a vyvolává u jedinců smysl sounáležitosti s komunitou [Váně, 2012 st. 18.].

Jandourek definuje komunitu jako skupinu lidí, kteří jsou ve vzájemné interakci na konkrétním místě. Tito lidé jsou často spojeni společnou vírou, přesvědčením a sdílením podobných hodnot. Mezi další faktory, ovlivňující pospolitost a identitu členů komunity, jsou podobné potřeby, sdílení rizik a využívání stejného zdroje [Jandourek, 2012 st. 129.].

Scott Peck ve své knize *V jiném rytmu* (1995) popisuje znaky, díky kterým komunita nabývá smysluplného významu. První znak popisuje upřímnou komunikaci

probíhající ve skupině, díky které dochází k utváření hlubších vztahů a vazeb. Dalším znakem je oddanost, která je spojena se společným prožíváním radosti a smutku, přijímání jeden druhého a radostí z její přítomnosti. Autor tvrdí, že komunita musí být všeobsažná, tudíž nesmí odmítat či vylučovat odlišné lidi, a měla by směřovat ke svému rozšíření. Popisuje, že se skupina stává komunitou v případě, že její členové vyjádří pocit bezpečí na tomto místě. Komunita se může stát bezpečným místem za podmínek, že se v ní nikdo nikoho nesnaží ozdravit či přetvořit, ale jedinec je zde přijímán takový, jaký je. V případě konfliktu by členové komunity měli být schopni jej řešit bez emocionálního či fyzického násilí. [Peck, 1995, st. 46-58.]

2.3.1 Socializace

Proces sociálního učení, během kterého se jedinec začleňuje do určité sociální skupiny, se nazývá socializace. Tento proces nás provází celým životem a je zásadní pro formování osobnosti. Smolík definuje socializaci jako *„proces, při němž si jedinci osvojují pravidla chování, soubor názorů hodnot a postojů s cílem stát se plnohodnotnými členy společnosti.“* [Smolík, 2017, st.18.]

Socializaci lze rozdělit na primární, sekundární a terciární. Primární socializace probíhá v raném období dítěte, kdy dochází k orientování jeho života na druhé lidi. Začíná připoutáním dítěte k matce a pokračuje integrováním dítěte do prostředí rodiny a domova [Helus, 2018, st. 880-882.]

Sekundární socializací dochází k překročení vývoje jedince za rámec primárního socializačního prostředí. Klíčovým krokem je vstup do základní školy. Mezi další důležité události zde můžeme řadit prázdninové pobyty, zapojení do sportovních oddílů a další [Helus, 2018 st. 883-885.]

Socializace terciární je spojována s nástupem dospělosti. Jako hlavní události sem patří včlenění se do zaměstnání, intimní vazby, zvládání těžkostí a krizí a v neposlední řadě zvládání problémů spojených se stárnutím, regresí a úbytkem sil [Helus, 2018, st. 883-885.]

2.3.2 Hodnoty

Komunita hraje v životě mladého člověka významnou roli. Může mu poskytovat pocit sounáležitosti, podpory a identity. Kromě toho mu může zprostředkovat i důležité

hodnoty, které jsou zásadním výrazem osobního přesvědčení jednotlivce nebo společenského celku. Hodnotový systém vychází z minulých zkušeností a aktuálního pohledu na svět, jež bude mít vliv na jednání jedince [Sak, 2000.].

Z pohledu sociologie je hodnota kategorií, pro kterou je typický přenos ze společnosti na jedince. Poté následuje celoživotní interakce mezi hodnotovým systémem jedince, společenskými subjekty a společností. Tento vztah mezi jedincem a společností je obousměrný. Společnost se podílí na utváření hodnotového systému mladého člověka a jedinec zároveň reaguje se svojí tvůrčí subjektivitou na měnící se společenské podmínky, což dále zapříčiňuje přeměnu hodnotového systému společnosti. Velký vliv na utváření hodnot jedince má v období mládí vrstevnická skupina. V tomto období může jedinec přebírat hodnoty party nezralých jedinců, při čemž může docházet k radikální změně chování a postojích jedince [Sak, 2000.].

2.3.3 Mládež a volnočasová aktivita

Mládež lze definovat jako skupinu jedinců ve věku přibližně od 15 do 25 let. V tomto období se tito jedinci nacházejí někde mezi dětstvím a dospělostí a společnost jim ještě nepřisuzuje plný status dospělého. Zároveň už nejsou vnímáni jako děti. Charakteristickým rysem mládeže je určitý způsob myšlení a chování, který se může odlišovat od vzorů, hodnot a norem dospělých. Mladí lidé v tomto věku přebírají některé kulturní hodnoty a normy dané společností, nějaké odmítají a mají tendenci vytvářet nové. Tento proces vede k určitému napětí v průběhu jejich socializace v důsledku toho, že je mládež schopná prosazovat nové nápady a změny, zatímco společnost má obvykle menší ochotu tyto změny přijímat [Průcha a kol., 2009.].

Smolík spojuje pojem mládež s kategoriemi pubescence a adolescence. Pubescence je označeno pro dospívání a obvykle se ohraničuje časovým intervalem od 11 do 15 let. Průběh pubescence je obvykle spojován s ukončením tělesného růstu a plnou reprodukční zralostí. Adolescence se datuje od 15 do 20 (22) let a není nijak spojována s biologickými kritérii, naopak je spojována s psychologickými, jako dosažení osobní autonomie. Ze sociologického pohledu je to přijetí role dospělého a z pedagogického ukončení vzdělávání a získání profesní kvalifikace [Smolík, 2017, st. 17.].

Volný čas je podle sociologických kritérií považován za období, ve kterém si jedinec může zvolit činnost na základě svých zájmů, pocitů a nálady. Jedná se

o mimopracovní a mimoškolní čas, který přichází až po zabezpečení individuálních a rodinných, existenčních a biologických potřeb [Sak, Saková, 2004].

Volný čas a aktivity vykonávané během něj hrají klíčovou roli během sociálního vývoje mládeže, kdy dochází k formování hodnotového systému jedince. Dynamika tohoto systému a jeho projev sociálním časoprostoru jsou základem formování životního stylu. Důležitou součástí tohoto procesu je způsob, jakým jedinec tráví svůj volný čas a jak jsou práce a volnočasové aktivity propojeny [Sak, 2000.].

2.4 Teorie o proměně náboženství

2.4.1 Teorie sekularizace

Hlavní dvě teorie, které jsou spojovány se sociologií náboženství, jsou teorie sekularizace a teorie racionální volby. Za jednoho z hlavních představitelů tzv. sekularizační teze, byl považován Bryan R. Wilson. Vychází z teze, která popisuje proces sekularizace jako součást sociální změny, která je označována jako přechod od tradiční k moderní společnosti. Wilsonův přístup rozlišuje dva typy sociální organizace – společenství (*Gemeinschaft*) a společnost (*Gesellschaft*), které jsou popsány Ferdinandem Tönniesem⁵. Naproti sobě podle Wilsona stojí náboženství, které má základ ve společenství a trvalých vztazích poměrně stabilních skupin, a státem řízená společnost, založená na neosobních vztazích, kde je jedinec předváděčem rolí. V moderním společenském systému dochází k úpadku významu všeho lokálního i funkce náboženství [Wilson 1992 in Lužný 1999, st. 61-63.].

Podle Wilsona je sekularizace proces, který zahrnuje zabavení majetku a ztrátu politické moci náboženských subjektů. Dochází zde k posunu náboženské kontroly ke kontrole světské a úbytku energie, času a prostředků, které lidé věnují nadpřirozeným věcem. Náboženské instituce, jednání a vědomí tak ztrácejí sociální význam. Wilson také klade důraz na odlišení sekularizace a sekularismu. Sekularizace se zaměřuje na proces ve společnosti, který vede k menšímu vlivu náboženství a je spojen s procesem

⁵ Ferdinandem Tönnies zavedl dichotomické rozdělení formy společenské organizace. *Gemeinschaft* je typem společenství, ve kterém jsou klíčové harmonické vztahy a obecné zájmy mají přednost před individuální vůlí členů. Na druhou stranu *Gesellschaft* je charakterizována individualitou členů, kteří se snaží uspokojit své individuální zájmy a jednájí podle individuální vůle [Lužný, 1999, st. 62].

diferenciace sociální struktury, kdežto sekularismus je ideologií, která podporuje daný proces a také hlásá úpadek a zánik náboženství [Wilson 1992 in Lužný 1999, st. 62-65.].

V České republice se sekularizaci věnovali autoři Dušan Lužný a Jolana Navrátilová. V jejich studii *Náboženství a sekularizace v České republice* (2001) nahlíží na proces sekularizace jako na pokles významu a moci náboženských organizací a privatizaci náboženství. Z této studie vyplývá, že počet lidí, kteří se oficiálně hlásí k nějaké církvi, klesá, kdežto počet věřících stoupá⁶. Největší rozdíl je pozorovatelný u lidí ve věku od 18 do 33 let. Tento rozdíl lze popsat odlišností generací, kde můžeme pozorovat, že počet věřících, hlásících se ke křesťanským církvím, nalézáme hlavně ve starší generaci. Obecně výsledky studie naznačují, že i když lidé se vzdalují od tradičních náboženských institucí, stále mohou projevovat zájem o náboženství, [Lužný a Navrátilová, 2001.].

2.4.2 Teorie racionální volby

Základní perspektiva teorie racionální volby nahlíží na člověka jako na bytost, která se rozhoduje racionálně. Jedinec ve svém rozhodování a jednání usiluje o maximalizaci svého uspokojení prostřednictvím porovnání nákladů a odměn s ohledem na hodnotový kontext [Lužný, 2013, st. 3.].

Teorie racionální volby se zaměřuje na to, jak jednotlivci vybírají různé alternativy podle svých preferencí a snahy maximalizovat svůj prospěch nebo užitek. Vychází z předpokladu, že náboženství můžeme vysvětlit z pohledu tržních principů, které jsou orientovány na spotřebitele. Tato teorie vychází z předpokladu, že existuje stálá společenská poptávka po náboženství [Váně, 2014, st. 8.].

Tuto teorii bych chtěl použít pro zamyšlení se nad tím, v čem můžou vnímat nevěřící jedinci výhodu v aktivní participaci na VACO a porovnat jí s pohledem věřících členů.

⁶ V moderních společnostech pozorujeme pokles míry závazku vůči institucionalizovanému náboženství, což naznačuje, že lidé méně často vyjadřují svoji příslušnost k náboženským institucím. Tento jev bychom mohli popsat teorií individualizace, která předpokládá, že osobní religiozita se stále udržuje, přestože dochází k poklesu významu institucionalizované religiozity [Váně, 2014, st. 8.].

3 Metodologie

V této práci jsem pro účely svého výzkumu zvolil kvalitativní metodu. Tato metoda mi přišla vhodná z toho důvodu, že jsem díky ní schopen zohlednit vliv kontextu a lokálních podmínek. Získám tím podrobné informace a hloubkový popis případů, které mohu využít pro analýzu, a jsem schopen zkoumané jevy sledovat v jejich přirozeném prostředí.

Data pro výzkum byla získána pomocí polostrukturovaných rozhovorů, které obsahují předem připravené otázky sloužící k identifikaci výzkumného tématu. Tato metoda umožňuje dostatečný prostor pro reakci výzkumníka na kontext a vývoj jednotlivých rozhovorů, čímž se stává flexibilnější a lépe přizpůsobitelná specifickým potřebám výzkumu [Mišovič, 2019.]. Pro rozhovory byl vytvořen tzv. topic guide⁷ ve dvou verzích. Jedna verze byla pro členy (Příloha 1) a druhá pro vedoucí VACO (Příloha 2).

3.1 Cíl a výzkumná otázka

Cílem mé bakalářské práce je zjistit, jakými způsoby může členství ve VACO ovlivnit život jedince a jaké přínosy pro něj může mít. Výzkumná otázka zní: *„Jakým způsobem reflektují věřící a nevěřící členové církevní organizace vliv svého členství na jejich postoj k víře?“*

3.2 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek tvoří celkem pět konverzačních partnerů. Z toho jsou čtyři konverzační partneři ve věku od 22 do 27 let, kteří mají zkušenost s touto církevní organizací jakožto bývalí členové, či aktivní členové. Jedním z konverzačních partnerů je vedoucí v této VACO.

Osobní zkušenost s VACO mi usnadnila přístup k dané organizaci a provedení výzkumu. Tři z konverzačních partnerů jsem kontaktoval na základě osobní známosti, což napomohlo k jednoduššímu domluvení setkání. Jedním z těchto tří konverzačních

⁷ Topic guide mi sloužil jako orientační rámec, který obsahoval předem připravené otázky, na které jsem se chtěl zeptat. Také mi sloužil k tomu, abych nezapomněl na důležité otázky, týkající se výzkumného tématu. Topic guide, který jsem vytvořil, byl použit pro bývalé členy VACO, dále jsem ho využíval pro přibližnou orientaci s aktivními členy.

partnerů, je vedoucí a zbylí dva konverzační partneři jsou bývalými členy této organizace. Rozhovor s vedoucím mi umožnil nahlédnout na VACO z jiného úhlu pohledu.

Další dva konverzační partnery se mi podařilo získat pomocí metody sněhové koule⁸. Tímto způsobem mi pomohl vedoucí VACO a poskytnul mi kontakt na další potenciální konverzační partnery. Poté jsem kontaktoval členy, kteří mi byli ochotni poskytnout rozhovor, a domluvil se na setkání.

3.3 Sběr dat

Následná domluva setkání s konverzačními partnery proběhla skrze telefonát, či zprávou na sociální síti Facebook. Rozhovory proběhly na místech vybraných konverzačními partnery pro zajištění příjemného prostředí. Jeden z rozhovorů proběhl online a ostatní rozhovory proběhly v parku, kavárně a domácnosti. Délka rozhovorů se pohybovala mezi 40 a 60 minutami.

Na začátku každého rozhovoru došlo k seznámení s konverzačními partnery. U těch, které jsem již znal z dřívějška, jsem tuto část vynechal. Poté jsem vysvětlil svoji práci a záměr výzkumu, a následně proběhl rozhovor. Pro přehled konverzačních partnerů jsem vytvořil Tabulku 1., kde kvůli zachování anonymity používám náhodná jména.

Tabulka 1: Přehled respondentů

Přezdívka	Věk	Status
Jakub	32 let	Vedoucí
David	23 let	Aktivní člen
Tereza	22 let	Aktivní členka
Adam	27 let	Bývalý člen
Kateřina	22 let	Bývalá členka

Zdroj: Pro potřeby práce vytvořil Quoc Anh Le

⁸ Tato metoda spočívá ve využití doporučení informátora, který nás přivede k dalším členům cílové skupiny [Disman, 2000, st. 114].

3.4 Metoda analýzy dat

K analýze dat jsem využil tematickou analýzu. Tato analýza je procesem identifikace vzorců nebo témat s kvalitativními daty. Braun a Clarke [2006.] vytvořili průvodce, který se skládá z šesti částí, popisujících jak postupovat při analýze.

První fází je seznamování se s daty, kdy je autory doporučeno data několikrát přečíst a psát si dodatečné poznámky, které mohou následovně pomoci při kódování. Následuje transkripce z rozhovorů [Braun a Clarke 2006.]. Rozhovory jsem přepsal pomocí softwaru Express Scribe Transcription, který mi usnadnil práci s audio nahrávkou a s jejím přepisováním.

Druhou fází je počáteční kódování dat. V této fázi jde o vytvoření prvotních kódů, které popisují či interpretují výpovědi z rozhovorů [Braun a Clarke 2006.]. Pro kódování jsem využil programu Microsoft Excel, kam jsem vložil doslovnou transkripci všech rozhovorů z předchozího kroku.

Třetí fází je hledání témat. Tato fáze začíná poté, co jsou celé rozhovory okódovány a dochází k vytváření kategorií, pod které patří související kódy, u kterých je možné nalézt spojitosti a vztahy [Braun a Clarke, 2006.]. Tyto kategorie mi umožnily sloučit kódy, které si byly podobné a mezi kterými bylo možné nalézt spojitost.

Čtvrtou fází je revize témat. Tato fáze zahrnuje přezkoumávání a zdokonalování identifikovaných témat. Pro tuto fázi je důležité se vrátit na začátek, procházet všechny vytvořené kódy a kategorie a hledat souvislost, jestli mezi nimi opravdu existuje vztah [Braun a Clarke, 2006.]. V této fázi jsem provedl revizi kategorií, kde jsem zkoumal, zdali spolu všechny kódy, patřící pod stejnou kategorií, souvisí. V případě nutnosti jsem tyto kódy a kategorie upravil. Jako hlavní kategorie jsem použil *víru*, *zkušenost s VACO* a *členství ve VACO*.

Pátá fáze se týká definování a pojmenování daných témat. V této fázi je důležité, aby názvy témat byly výstižné a popisovaly jejich obsah a význam. Výzkumník by měl být schopen na konci této fáze jasně popsat, čeho se jednotlivá témata týkají [Braun a Clarke, 2006.]. Pro názvy témat jsem využil již vytvořené kategorie.

Poslední šestá fáze zahrnuje dokončení analýzy a následné napsání práce, která by měla obsahovat prezentaci jednotlivých zjištění s dostatečným množstvím ukázek [Braun a Clarke, 2006.].

3.5 Etika výzkumu

Na začátku všech rozhovorů jsem seznámil konverzační partnery s mojí prací a informoval je ohledně nahrávání rozhovorů na diktafon. Dále jsem konverzační partnery ujistil, že rozhovory jsou anonymní. Od všech konverzačních partnerů mi byl poskytnut slovní souhlas s nahráváním. Následně byli informováni o možnosti poskytnutí přepisu rozhovorů a případné možnosti odstranění poskytnutých informací v rozhovorech. V této práci nejsou použita žádná skutečná jména, ani jméno církevní organizace či města, kde se tato organizace nachází.

3.6 Představení VACO

VACO funguje jako volnočasová aktivita pro mladé lidi ve formě zájmového kroužku, který je organizačně i finančně zaštiťován některou z křesťanských církví v daném městě. Konkrétně se jedná o pěvecký sbor. Členové se setkávají na určitém místě jednou týdně za účelem zkoušky, která má danou strukturu. Zkouška začíná uvítáním členů a hrou. Pak následuje rozezpívání a trénování písniček. Zpívá se zde ve sboru a na konci zkoušky je zamyšlení, které má připravený vedoucí nebo nějaký řečník. Po něm následuje společná večeře.

Ve VACO je skupina hlavních vedoucích, kteří se starají o průběh zkoušek a celkové fungování. Dále jsou tam členové, z nichž někteří mohou fungovat jako dobrovolníci, kteří pomáhají s chodem zkoušek. Kromě týdenních zkoušek VACO nabízí také lekce nazývané *workshopy*, kde se mohou členové učit na hudební nástroj, nebo tancovat. Jednou z dalších možností je workshop pečení, kde členové připravují jídlo na zkoušku. Jako výsledek fungování se pořádají koncerty pro veřejnost a rodiče. Členové mají také možnost jet na hudební festivaly nebo letní tábory, kterých se zúčastní členové organizace z jiných měst. VACO funguje v několika městech v České republice a v dalších státech Evropy.

Členy jsou mladí lidé ve věku od 13 do 20 let (může se lišit v konkrétní organizaci). Poplatek za členství se hradí jednou za školní pololetí. Hlavním cílem VACO je předávat kulturu skrze hudbu, rozvíjet kreativitu, vytvářet komunitu, ve které se mladí lidé cítí přijati, a v neposlední řadě také umožňovat členům čerpat víru.

4 Interpretace výsledků

V této části představím výsledky analýzy rozhovorů, které jsou rozděleny do podkapitol podle témat. V první řadě se věnuji seznámení jedinců s VACO, první zkušenosti na zkoušce, a průběhu integrace. Dále se zabývám motivací pro členství ve VACO a jeho přínosem pro osobní život jedince. Dalším tématem je víra, kde se pokusím zodpovědět výzkumnou otázku. V interpretaci je pohled věřících a těch, kteří byli při vstupu do VACO nevěřící, ale časem uvěřili. V rozhovorech byla také zmíněna zkušenost s jinými zájmovými kroužky, která mi umožnila porovnání zkušeností.

4.1 Seznámení se s VACO

4.1.1 Jak se dozvěděli o VACO?

První téma, kterému jsem se v rozhovorech věnoval, byl způsob seznámení konverzačních partnerů s VACO. Tento způsob se u jednotlivých členů může lišit. Prvním způsobem jejich seznámení s VACO byl koncert, který byl uspořádán pro školy v daném městě. Tento koncert měl funkci náboru členů do zakládající se VACO a byl uskutečněn stejnou organizací, která funguje v jiném městě. Touto cestou se představil veřejnosti způsob fungování VACO. Jelikož se jednalo o akci pro školy, rozhodnutí o účasti nebylo na jedinci. Tuto zkušenost sdílí Adam i David. *„Byl jsem v prváku na střední a šli jsme na sezení, kam nás vlastně vzala škola, kde se VACO představovala, měli tam koncert, různý vystoupení, tak jsme tam šli všichni jako s nevolí, protože nás to nezajímalo v 16.“* (Adam).

Dalšími způsoby, jak se o VACO dozvěděli, bylo skrze spolužačky na základní škole. Tuto zkušenost měla Kateřina: *„Já jsem se o VACO dozvěděla od Janičky s Ančou, nám bylo asi 13, si myslím, na základce.“* (Kateřina). Tereza se seznámila s VACO skrze letáčky, které byly rozdávány na základních školách, s pozvánkou na zkoušku. *„Oni byli u nás ve škole, přišli k nám na školu a rozdávali letáčky a ten den byla i zkouška, tak jsem se šla na tu zkoušku podívat.“* (Tereza). Tímto způsobem se s VACO seznámilo velké množství mladých lidí. Hlavním zprostředkovatelem byly tedy základní školy a střední školy, a také osobní doporučení skrze kamarádky vztahy. Koncert ani letáčky však nemusely zaujmout každého, kdo se touto cestou dozvěděl o VACO.

Proto jsem se dále ptal, co vzbudilo zájem přijít na zkoušku. Jakub, který je vedoucím ve VACO, vnímá hudbu jako hlavní důvod: *„Když se někoho zeptáš, co ho*

baví, někdo ti odpoví, já nemám rád nic. Ale když se ho zeptáš: „no a posloucháš hudbu?“, nebo „jakou hudbu posloucháš?“. Tak mi přijde, že ti každý odpoví. „Jo hele, mám rád tuto tuto.“ Že hudba celkově, tak jí poslouchá každý a každého to dokáže ovlivnit. A tím si myslím, že je to velký lákadlo.“ (Jakub).

4.1.2 Motivace přijít na zkoušku

Hudba byla pro všechny lákadlem, proč přijít. Jako další důvody také popisovali pozitivní pocity, které v nich zanechala zkušenost s koncertem. Na Adama a Kateřinu měli vliv kamarádi, kteří jim navrhli, aby s nimi šli na zkoušku. „Ten koncert mě docela zaujal, protože ty lidi tam vypadali šťastně, hráli tam docela fajn písničky, ...zároveň jsem tam potkal pár lidí tady z města, kteří říkali: „hej, nezajdeme tam?“ tak jsme to zkusili.“ (Adam). „Moje kamarádky ze základky chodily na VACO, do nějaké skupiny, kde se jako začalo zpívat. No a to bylo tehdy jediný, co mě zajímalo, že se tam zpívá.“ (Kateřina). David byl naopak tím, který pozval své kamarády, aby šli s ním. „Tehdy jsem šel ještě s dvěma kamarády, co jsem znal. Oni moc nechtěli, ale přemluvil jsem je.“ (David). Tereza na zkoušku dorazila sama na základě nabídky VACO a také vnímala osobní zájem v poznávání vrstevníků. „Mě bavil zpěv a tanec. Tam bylo obojí a díky tomu jsem tam šla a chtěla jsem poznat nové lidi ve svém věku.“ (Tereza). Stejně tak Adam vnímal VACO jako příležitost poznat nové lidi. „Přišla mi to jako dobrá varianta, jak poznat třeba nové lidi.“ (Adam). O možnost učení se na hudební nástroje či workshopu tance měli zájem všichni kromě Davida.

Toto byly důvody proč se dotazovaní rozhodli přijít na zkoušku. Zkušenosti s VACO na první zkoušce se příliš neodlišovaly. Konverzační partneři poprvé pociťovali stydlivost, nervozitu, nebo i strach z nových lidí a nového prostředí. To mohlo být způsobené také tím, že tam byli různě staří členové. Takovou zkušenost sdílí David, který poprvé přišel na zkoušku ve svých 14 letech a potkal se se staršími členy. „Tyjo, na to, že tam byli dospěláci, tak jsem se někdy styděl. Mně bylo 14 a tam přišli dospělí kluci 18, 19, 20 let, takže jsem byl jeden z malých kluků, ale jako necítil jsem se špatně. Občas si ze mě dělali srandu, protože jsem menší a hyperaktivní, ale necítil jsem se odstrčený od té komunity. Cítil jsem se v ní dobře.“ (David). Tereza vzpomíná na svoji první zkoušku se strachem, zda se jí povede socializovat do dané skupiny. „Já jsem se bála těch lidí, kdo tam bude a jestli tam zapadnu mezi ty lidi a tak.“ (Tereza). Nejméně nervozity pociťovala Kateřina, jelikož přišla s kamarádkami, které VACO již navštěvovaly.

„Pamatuji si, že jak už tam byly holky takový sběhlý, tak jsem z toho nebyla tak nervózní... Jak tam jde člověk s někým, koho zná, tak to pro mě bylo mnohem jednodušší, než kdybych tam byla sama.“ (Kateřina). V této situaci mohly být kamarádky sociální oporou a usnadnit socializaci do daného prostředí.

4.2 Členství ve VACO

4.2.1 Motivace pro členství

Motivace se u různých členů lišila. V rozhovoru s Jakubem jsem se ptal, co organizace nabízí členům pohledem vedoucího. Jako základní nabídka byla hudba, a s ní také různé workshopy, které byly také důvodem pro zájem o VACO. *„...ty věci hudební, což nabízí možnost si zahrát na jakýkoliv nástroj, co tu máme, bicí, kytara, klávesy a můžou chodit přímo na workshopy, kde se můžou přímo učit.“* (Jakub). Tato nabídka je také např. na základních uměleckých školách, kde je to oproti VACO mnohem více formální. Jedním z důležitých faktorů volby může být také cena, kdy je pololetí na této škole několikanásobně dražší, než možnost učit se na nástroje právě ve VACO.

Adam využil workshopu, kde se naučil hrát na kytaru, a také zde popisoval přístup vedoucích, který vnímal pozitivně. *„Mě lákalo hrát na kytaru. Chtěl jsem si to zkusit a říkal jsem si, že tohle je fajn metoda, protože to bylo vlastně jako pro amatéry, což já jsem byl. A když to člověku jako moc nešlo, tak mu tam nikdo nevynadal.“* (Adam). Podobnou motivací byl hudební workshop i pro Kateřinu, která dlouho toužila hrát na nějaký nástroj, ale neměla doposud možnost. Na otázku, jaké byly hlavní faktory, které ovlivňovaly, jestli bude chodit do VACO, odpověděla: *„No, tak pro mě, jakmile jsem tam přišla, tak jsem zjistila, že vlastně budu moct hrát i na bicí a mně se to hrozně líbilo hrát na nějaký nástroj, takže tam právě byla možnost, že můžu hrát na nástroj.“* (Kateřina). Jako další důvod uvedla také svoje kamarádky ze třídy, které jí seznámily s VACO. *„Další bylo to, že tam chodily ty holky ze třídy, takže jsme tam chodily taková skupinka holek a zpívalo se tam žejo.“* (Kateřina). Stejně tak jako Adam ocenila přístup vedoucích na workshopu, kde to nebylo tolik formální, ale spíše přátelské. Dále zmínila dostupnost této možnosti. *„Ten zpěv a ty nástroje a všechno, to pro mě bylo úplně nový a bylo to dostupný. Víš, jako že tam byla ta možnost, že tam nebylo takový to, musíš se naučit noty a do té doby nemůžeš hrát, nebo takhle, ale prostě ti řekli, tak si sedni a můžeš hrát. To bylo super.“* (Kateřina). O dostupnosti se také zmiňuje David s jeho začátky ve VACO,

kde vnímal nízký poplatek výhodou. „*Ono to bylo víceméně zdarma, bylo to nějakých 300 Kč na půl roku, což bylo úplně jakože gratis, dá se říct.*“ (David).

4.2.2 První zkouška

Zkouška začíná pokaždé uvítáním členů a následnou hrou, která je její nedílnou součástí. Členové ji vnímají jako způsob zábavy a sblížení mezi sebou, a také jako způsob seznámení se s lidmi, kteří se přišli na zkoušku podívat. Vedoucí Jakub funkci hry ještě více prohlubuje. „*Je to způsob sblížení, ale cílem je také se uvolnit, odhodit... Každý přijde z nějakého prostředí, situace a v té chvíli ty lidi na to zapomenou a najednou proběhne to, že jsme tady a teď. Zároveň se začnou bavit a naladí se.*“ (Jakub).

Tereza na svoji první zkoušku na rozdíl od ostatních přišla sama a nikoho tam neznala. „*Já jsem tam nikoho neznala. Seznámila jsem se s lidmi až pak.*“ (Tereza). Na otázku, jestli jsou na zkoušce nějaké aktivity, které napomáhají seznamování se, odpověděla: „*Já bych řekla, že hlavně ty hry, byli i seznamovací. To nám hodně pomáhalo na ty jména a pak jsme i každý něco o sobě řekli.*“ (Tereza). David navíc popisuje hry jako něco vtipného a radostného. „*Jo, hrajeme různé hry na začátku – seznamovací, dýchací a jakoby je to podané vtipně, že tam byl zakomponovaný humor, byla tam zakomponovaná radost.*“ (David).

Na samotné zkoušce se tedy všichni setkali také s lidmi, se kterými se neznali, a také s týmem vedoucích, které zde potkali všichni poprvé. Tahle skutečnost Adamovi přinášela ze začátku pocity stresu. „*No bylo tam dost známých lidí, zároveň dost neznámých. To vedení, tak bylo pro mě celkově neznámé. Tudiž jsem se hodně styděl ze začátku, protože jak jsem říkal, to vedení mi nebylo blízké, známé, takže jsem tam chodil jako nějakou dobu ve stresu.*“ (Adam). Stres časem odešel díky navázání vztahů jak s členy, tak i s vedoucími VACO. „*Jo, časem se to změnilo a zlomilo se to právě díky tomu, že jsem poznal víc ty vedoucí a začali jsme se bavit. Zároveň ty lidi, co mi byli neznámí, tak jsme se tam poznali, měli jsme všichni stejné nastavení v tom asi, proč tam chodíme a bylo to fakt jako přátelské prostředí, takže jsem tam pak začal chodit rád.*“ (Adam).

4.2.3 Společné aktivity

Společné aktivity ve VACO vedou k budování a posilování mezilidských vztahů. Zpočátku neznámé prostředí se postupně mění v přátelské a důvěrné místo, kde se

členové vzájemně poznávají a mohou se cítit bezpečně a přijímání. VACO se tak stává nejen prostorem pro hudbu a učení se na hudební nástroje, ale i místem pro utváření komunity, kde členové pociťují sounáležitost a na základě vlastního rozhodnutí se stávají členy VACO. „*Když to vezmu z té nehudební stránky, tak si myslím, že to nejdůležitější, co těm dětem (VACO) nabízí, je prostředí, kde můžou být sami sebou, kde se můžou svým způsobem otevřít, vyblbnout, ale i přijmout nějaký životní hodnoty... Je jim tu dobře, protože jinak by sem nepřišli znova. Komunita tu určitě vzniká, ať už jednotlivými aktivitami, které tu máme. A tak se ty vztahy prohlubují, aniž by si to ty děti uvědomovaly.*“ (Jakub). Nepochází pouze k budování vztahů mezi jednotlivými členy, ale také mezi členy a vedoucími. Vedoucí Jakub popisuje svoji zkušenost, kdy pozoruje, jak se časem členové více otevírají a jsou schopni bavit se i o věcech mimo zkoušku a sdílet s vedoucími svůj osobní život. „*Vždycky to tak pomalu vzniká, můžeš si o tomhle s nimi povídat, nemůžeš, nevíš a najednou po nějakém čase zjistíš, že si můžeš s nimi povídat otevřeně, o tom, jak to mají doma nebo co je trápí, jsou otevřenější, takže ta komunita tam určitě vzniká a to si myslím, že je přesně tím cílem u nás.*“ (Jakub).

Hra, jak již bylo zmíněno, je jednou z aktivit, která pomáhá se seznamováním, uvolněním, navozením dobré nálady, a také budováním vztahů. Další aktivitou, která měla hlubší roli, bylo zamyšlení. Tuto aktivitu popisuje vedoucí Jakub jako: „*...čas, kdy ty děti si sednou a poslouchají řečníka pět, někdy deset minut a tam se snažíme otevřít témata životní, světový. Skrze něj se snažíme také předat některé hodnoty... Když to zamyšlení je dobře připravený, tak si myslím, že to má dopad i v tom, že si ho mnozí i po letech pamatují a vybavují si ho ve chvílích, kdy něco řeší.*“ (Jakub). Zamyšlení tedy nekončí pouze jeho poslechnutím, ale funguje také jako nástroj předání informací nebo hodnot. Může se jednat například o sdílení životní zkušenosti vedoucích, nebo také náboženským příběhem. Na základě tohoto zamyšlení dochází často k následné debatě, jak mezi členy, tak i s vedoucími, kde řeší své pocity a myšlenky. „*Mnohdy poznáš, že se to téma těch dětí dotýká a chtějí si o tom povídat. Buď ho sami otevřou ještě dál nebo když se jich začneš ptát, tak na to reagují. A někdy to třeba i vyprchá a někdy z toho vznikne dobrá diskuze.*“ (Jakub).

Zkouška pokaždé končí společnou večeří, která má také vliv na prohlubování vztahů. Je to prostor, ve kterém se vedou diskuze nad zamyšlením. Na společné večeři se podílí workshop pečení, kde připravují jídlo pro všechny. „*Workshopu pečení si všichni váží, když donesou to jídlo, má to dobrý vliv na tu celou skupinu. To jídlo je na té zkoušce*

důležitý, tak jako zvláště to sblíží. Je to důležité v tom, že když si společně sedneme u toho jídla, tak je to ten prostor, kdy si právě vytvářejí lidi mezi sebou něco jako hlubšího, mi přijde. Že to je to samé, jak když si rodina sedne u večeře, že tam je to takové rodinné a když je to na té zkoušce, tak se tam vytváří něco podobného, aniž by si to mnozí uvědomovali.“ (Jakub). Pohled na tyto aktivity sdílejí také samotní členové, kteří vnímají vliv těchto aktivit na budování vztahů. Na otázku, jaké aktivity budovaly bližší vztahy, odpověděl Adam: „První to byly ty workshopy, protože ty byly hezky vedený a hlavně zamyšlení, ty byly zajímavý. Nad tím jsme se všichni zamýšleli a vždycky po té zkoušce jsme si sedli dohromady a měli jsme nějakou tu večeři, kde jsme si pokecali, s kým jsme chtěli a tak.“ (Adam). Podobně to vnímala i Kateřina, která také dávala největší váhu těmto chvílím u jídla. „Víc jsme se seznámili z těch diskuzí, když jsme jedli u toho jídla na konci úplně, protože jsme si tam všichni sedli a každý si řekl, co chtěl a tak.“ (Kateřina).

4.2.4 Komunita

Kromě výše zmíněných aktivit hraje klíčovou roli také přístup vedoucích k samotným členům VACO. Jejich postoje a chování ovlivňuje, jak se členové cítí a jak vnímají celkové prostředí vytvořené uvnitř vzniklé komunity. Jak tento přístup vedoucích ovlivňuje danou komunitu a vnímání členů popisuje Kateřina, která klade důraz na naslouchání a respekt ke členům od vedoucích. „Všichni byli hrozně milý a přátelský. Pokaždý co jsem tam přišla, tak jsem neměla pocit, že bych neměla něco říct... A tím že naslouchali, tak se ten člověk cítil víc otevřený ostatním a celé té komunitě. Jo? Že si člověk řekl, já se necítím na tohle tamto a tak, tak to vedoucí respektovali a najednou ten člověk se jako otevřel, jenom kvůli tomu, že tu byli pro něj.“ (Kateřina). Důležitý byl pro členy pocit svobody ve svém projevu a fakt, že zde na ně nebyl vyvíjen žádný tlak, a v případě nějakého problému byla možnost to řešit. „Bylo to hrozně uvolněný, na nic se tam netlačilo.“ (Adam). „Když se nám něco nelíbilo, tak jsme to mohli říct a přistupovali k nám jako ke všem úplně stejně. Nebo když byl nějaký problém, tak jsme vždycky mohli za těmi vedoucími přijít, takže to bylo fajn, že jsme si nenechávali nic pro sebe.“ (Tereza). Vedoucí Jakub také sám vnímá výše zmíněné. „Je zapotřebí mít ke každému individuální přístup. Protože někdo potřebuje víc času, abys s ním komunikoval, někdo zase méně. Je to hrozně individuální.“ (Jakub). Adam si tento přístup vedoucích zpětně spojuje s náboženským vyznáním, které může mít vliv na jejich chování: „...tam byli všichni hrozně milý, což jsem si pak časem vysvětloval tím křesťanským základem, který tam byl

hlavně u těch vedoucích. Ale takhle ze začátku jsem si to nespojoval, jenom jsem to bral tak, že tam jsou fajn lidi, který nemají žádný požadavky, nátlaky a je to přátelské.“ (Adam).

Pozitivní a vstřícný přístup vedoucích podporuje pocit sounáležitosti, důvěry a bezpečí. Členové se díky tomu dokážou víc otevřít a prohlubovat vztahy i mezi sebou navzájem. Vedoucí Jakub to označuje jako jeden z cílů, kterého se snaží dosáhnout. *„Je to jedna z věcí, kterou se snažíme nastavit, přátelský přístup. Tak aby se brali mezi sebou takoví, jací jsou a že o tom je to společenství. Máme se tady rádi, nikdo není hloupý, nikdo není trapný, bereme se takoví, jací jsme. A když ty děti tohle přijmou, tak to funguje.“* (Jakub). Kateřina vnímala snahu vedoucích o vytvoření bezpečného prostředí pro členy. *„Ten VACO chtěl být taková komfort zóna, takový safe place⁹.“* (Kateřina). Davidova odpověď se prolíná se snahou, kterou popisoval vedoucí Jakub, což může být důkazem naplnění cílů. *„Já to vnímám tak, že ve VACO je na prvním místě spojovat lidi a na druhém je ukazovat těm, kteří nejsou přijati, že můžou být přijati vždycky a je jedno, jakou „závadu“ mají.“* (David). Adam, kterému se po čase podařilo překonat stres díky tomuto přístupu, popisuje VACO jako prostředí, kde není jediným důležitým aspektem hudba. *„Jo, není to jenom o tom tam být kvůli té hudbě, nebo tak, ale že to vlastně bylo i o tom společenství, ve kterém se to tam scházelo. Že třeba někdo, kdo neměl moc kamarádů, tak si myslím, že pro ně to muselo být úplně ideální.“* (Adam). Tereza sdílí zkušenost, kterou popsal Adam. *„VACO mi pomohla hodně. Já jsem moc kamarády před tím neměla a jak jsem tam si je tam našla a byla jsem tam s tou partou, tak jsem se přestala pak i toho bát (seznamování se). Takže mi to dost pomohlo, že mi VACO ukázal jiný pohled na to kamarádství a takhle... Já jsem ve škole žádnou partu neměla, tak jsem se bála, že to bude stejný na VACO... Tím, jak se ke mně chovali vedoucí i kamarádi, co jsem tam měla, tak jsem je vnímala jako svoji druhou rodinu. Když se mi něco dělo, tak jsem jim mohla napsat nebo zavolat, že jsem jim mohla všechno říct.“* (Tereza). Její zkušenost s odmítnutím ve třídě mohla o to víc prohloubit zkušenost s VACO, kde byla přijata, podporována, našla si nové kamarády, mohla budovat vztahy a pocíťovala sounáležitost. VACO nakonec přirovnává k její druhé rodině.

Vedoucí Jakub dále zmiňuje snahu předávat členům hodnoty. *„Určitě se snažíme předat hodnoty jako vedoucí.“* (Jakub). Popisuje také důležitost autenticity k tomu, co se

⁹ překlad z angličtiny = bezpečné místo

snaží jako vedoucí členům předat. „*Předávání hodnot, to mi přijde, že jediný způsob, jakým je předat, je, že ty hodnoty uvidí u nás, na těch vedoucích.*“ (Jakub). Předávání hodnot vnímá v základních věcech, které se projevují v jeho chování. Jako příklad dává otevřenost ve svém partnerském vztahu (manželka je taktéž vedoucí), zodpovědnost vůči druhým nebo přijímání druhých bez žádných závazků. „*Tak ono to nemusí být nic zázračného, v dnešní době to stačí když máš třeba vztah, který bereš vážně, kdy se ženou můžeme členům ukázat, že jsme manželé, můžeme spolu mluvit o spoustě věcech, o jakýchkoliv tématech s nimi a být otevřený... Nebo když něco řeknu, že dodržím slovo. Já si myslím, že to jsou takový jednoduchý životní postoje nebo zásady, které dodržuje.*“ (Jakub). Adam popisuje hodnoty VACO, které se odrážejí do mezilidských vztahů uvnitř komunity. „*Hlavní je, aby si byli všichni rovni, aby se tam lidi od sebe nerozlišovali. Řekl bych, že se tam klade důraz na upřímnost, aby si lidi nelhali a nebyli na sebe zlí.*“ (Adam). Kateřina odpovídala podobně jako Adam, kde také zmiňuje rovnost mezi lidmi a důležitost komunity, kterou popisuje pozitivně. „*...aby se lidi necítili podřadně, ale že jsou všichni na stejné rovině. Což mi hodně pomáhalo, protože já jsem občas měla, že když jsem se začala bavit s někým cizím, tak jsem se hned podřadila a cítila jsem, že je ten člověk nade mnou a to vím, že VACO mi hodně pomohl. Takže si myslím, že takhle ten pohled na lidi a i celkově na komunitu, že se prostě snaží vytvořit upřímná přátelská komunita.*“ (Kateřina). Tahle zkušenost jí pomohla také v tom, jak vnímala sebe sama, a díky přístupu ve VACO mohla přijít na svoji vlastní hodnotu.

Jako jeden z projevů úspěšné integrace do dané komunity lze pozorovat samotný přístup členů vůči novým zájemcům, ke kterým se snaží být otevření a nápomocní při začlenění zájemců do této komunity. Přestože byli dříve sami stydliví a nervózní, členství jim pomáhalo tyhle skutečnosti překonat. Tereza pociťuje přínos také ve větším měřítku, kdy vnímá roli VACO jako nástroj pro fungování ve společnosti. Na otázku předávání hodnot VACO do jejího osobního života odpověděla: „*Určitě ano, dal mi ty kamarády, i jak je získat, i jak se chovat ve společnosti.*“ (Tereza).

Proces stávání se členem VACO představuje pro mladé lidi sekundární socializaci, během níž se učí a internalizují pravidla, normy a hodnoty sdílené komunitou. Tato internalizace probíhá v interakci s ostatními členy i vedoucími a vede k utváření vztahů. Základním prvkem sekundární socializace ve VACO je osvojení si specifických pravidel a norem chování, konkrétně zodpovědnosti, vzájemné ohleduplnosti a respektu. Tato pravidla jim pomáhají integrovat se do dané komunity a stát se plnohodnotnými

členy. Důležitou roli hraje vytváření přátelství a prohlubování vztahů. Mladí lidé tráví ve VACO společný čas a budují pevná přátelství s vrstevníky i s vedoucími. Tyto vztahy jim poskytují podporu a pocit sounáležitosti. Vztahy s vedoucími, kteří slouží jako mentoři a vzory, hrají klíčovou roli v procesu internalizace hodnot a norem. Díky sekundární socializaci se mladí lidé ve VACO integrují do komunity, přijímají za své její životní hodnoty a identifikují se jako členové. Pro některé mladé lidi může proces integrace ve VACO znamenat i proměnu vnímání víry.

4.2.5 Porovnání s jinými zájmovými kroužky

Konverzační partneři se mnou sdíleli také zkušenosti z jiných zájmových kroužků, což mi umožnilo jejich porovnání. Jedná se konkrétně o zkušenost s fotbalem, pěveckým sborem a atletikou. Hlavní rozdíl, se kterým se konverzační partneři setkávali, byl v přístupu vedoucích či trenérů daných zájmových útvarů. Přístup byl popisován jako přísnější, a nedocházelo k takovému prohlubování vztahů mezi členy a vedoucími, a také mezi členy samotnými. Jedním z možných vysvětlení by mohl být cíl daného kroužku. Ve VACO bylo mimo jiné záměrem budovat vztahy a komunitu uvnitř, kdežto ostatní kroužky se mohou více zaměřovat na výkon, u kterého je kladen důraz na výsledky a výhru. To způsobuje minimální prostor pro chybování a může tak vysvětlovat přísnější přístup vedoucích.

Adam popisuje zkušenost s fotbalem: „*Já jsem odlišnosti vnímal určitě v tom nátlaku, zároveň těch reakcí, když se něco nepovede. VACO byl takový shovívavý vůči chybám a při tom fotbale, tak z mojí zkušenosti, tak ti trenéři měli tendenci rvát a jako za špatnou nahrávku například, tak tě trestat kliky, dřepy, což vlastně nemusí být nic špatného, ale vnímal jsem tam tuhle odlišnost.*“ (Adam). Rozdíl nebyl pouze přístupem vedoucích a členů, ale také mezi členy navzájem, v tomto případě v šatnách mezi fotbalisty, kdy Adam vnímal nadřazenost a podřazenost jednotlivých členů, která na ně mohla mít negativní vliv. „*No mezi kluky, tak byly různý ega a taková ta nerovnost občas, kdy si měli lidi potřebu nad sebe povyšovat, nebo naopak někoho snižovat a na tom VACO, tak tam byla ta rovnost plná,*“ (Adam).

Kateřina měla zkušenost s jiným pěveckým sborem, na který nevzpomíná v dobrém. Velký rozdíl vnímá ve formálnosti pěveckého sboru, a hlavně v přístupu vedoucích. Vztah s vedoucím v pěveckém sboru popisuje dokonce negativně. Rozdíl byl také ve vztazích mezi členy navzájem, kdy pěvecký sbor neposkytoval prostor pro

budování vztahů, nýbrž se jednalo o místo, kde se muselo trénovat pro budoucí soutěže. „*Já jsem tam chodila asi dva roky, to bylo hrozný. On tam furt řval a vyhazoval děti, takže jsem se ho tehdy bála. A co se týče ostatních dětí, tak jsme se jako znaly, ale nebyla tam žádná volnočasová aktivita. Takže co se týče toho rozdílu, tak třeba VACO byl hodně přátelský.*“ (Kateřina).

Tereza vnímala rozdíl ve vztahu k vedoucím, v jejím případě k trenérům atletiky, kde pocítovala absenci možnosti promluvit si s nimi o osobním životě. „*Ty trenéři na atletice byli fakt přísní a nemazali se s námi. Že jsme si s nimi třeba nemohli promluvit, jako na tom VACO, kde to je víc přátelský a rodinný. Na atletice tam byl ten trenér a přikázal ti dělej tohle, dělej tamto a tam jsi to nemohl odmítat nebo takhle.*“ (Tereza).

4.3 Zkušenost s náboženstvím

Vzhledem k tomu, že se jedná o organizaci vedenou církví, hraje víra v jejím fungování klíčovou roli. Všichni vedoucí jsou věřící a mezi členy se nachází jak věřící, tak nevěřící mladí lidé. V této kapitole se budu zaměřovat na vnímání víry ze strany členů před vstupem do VACO a následně popíšu, jak se jejich postoj k víře proměňoval v důsledku členství v organizaci. Změna postoje byla pozorována u všech dotazovaných konverzačních partnerů, kteří se stali členy VACO.

4.3.1 Vnímání víry před členstvím ve VACO

Z konverzačních partnerů byl pouze David a vedoucí Jakub věřící na rozdíl od Adama, Kateřiny a Terezy, kteří věřící nebyli. Jejich dosavadní zkušenost s náboženstvím se dost odlišovala. Pro Kateřinu a Terezu bylo náboženství na začátku něčím neznámým, s čím se nepotkaly ve škole, ani v domácím prostředí. „*My jsme ve škole tenhle okruh moc nebrali, co se týče křesťanství a jiných jako náboženství. Takže já jsem jako moc o tom přehled neměla vůbec.*“ (Kateřina). Adam sice věřící nebyl, ale o náboženství měl povědomí skrze jeho prababičku, která byla duchovně založená. Díky její zkušenosti byl Adam otevřený vůči náboženství i existenci Boha. „*Já jsem věřící nebyl, ale moje prababička tak je z Moravy, takže byla hodně duchovně založená, tudíž mi to nebylo úplně cizí, že jsem například znal modlitbu a byl jsem schopný být otevřený tomu, že by mohlo být něco jako Bůh v uvozovkách.*“ (Adam). Přestože Adam popisoval svůj postoj jako otevřený, jeho dosavadní zkušenost s církví nebyla příliš pozitivní. „*Měl jsem zkušenosti s kostely a tak, vánoční mše a popřípadě nějaký pohřby, takže jsem to vnímal jako nepříjemnou věc, kdy se vyzpívává, tam zpívají ty chorály a přišlo mi to vždycky hrozně*

jako nahaný, falešný.“ (Adam). Adam zde vnímá absenci autenticity, o které mluví i vedoucí Jakub, který dále zmiňuje důležitost žité zkušenosti, skrze kterou se snaží předat například hodnoty. Dává váhu tomu, aby sám byl vzorem, a bylo možné na něm tyto hodnoty pozorovat. „*Pokud budeš něco lidem kázat, a přitom dělat opak, tak si z toho nic nevezmeš.*“ (Jakub). David s tímto názorem souhlasí. Vnímá to jako nejdůležitější způsob, jak mohou vedoucí něco předávat členům. „*Tak projevuje se to hlavně v těch vedoucích, to je asi hned to první, kde se to musí projevovat.*“ (David)

David byl jediným věřícím z dotazovaných členů. Víra mu byla předávána skrze věřící rodiče. Dodává, že z důvodu nízkého věku tomu nedával velkou váhu. „*Měl jsem věřící rodiče, ale nějak jsem na to neapeloval. Hlavně protože jsem byl mladý a měl jsem hlavu jinde.*“ (David). Dále popisuje svůj postoj k církvi negativně. Jedním z důvodů byla také nucená četba Bible, o kterou v té době David neprojevoval zájem. Hlavním důvodem negativního postoje k církvi byl její kritický a nepřijímající postoj k lidem, kteří nenásledují její pravidla. „*Já jsem měl velice negativní pohled na církev, taky proto, že mi maminka nutila číst bibli a hlavně proto, že jsem se s ní často setkával s tím, že mají kritický pohled na lidi, kteří nenásledují pravidla, což já nemám rád.*“ (David).

4.3.2 Role víry ve VACO

Víra hraje ve VACO důležitou roli, a to jak ze strany vedoucích, kteří jsou všichni věřící, tak i ze strany členů, kteří jsou věřící i nevěřící. Tato rozmanitost by mohla vést k rozdělení komunity, kdy by se věřící a nevěřící vzájemně distancovali. Ve VACO tomu tak ale není díky přístupu vedoucích a celkovému fungování komunity, kde se vedoucí snaží o to, aby se ve VACO cítili vítáni všichni, bez ohledu na jejich víru. Vytvářejí atmosféru vzájemného respektu, podpory a otevřenosti. Tato atmosféra je podpořena snahou o budování vztahů a pocitů sounáležitosti mezi všemi členy. Samotní členové potvrzují, že se v komunitě cítí přijímání a respektování. Oceňují otevřený přístup vedoucích a možnost sdílet svobodně své myšlenky a pocity bez strachu z odsouzení. Víra je ve VACO předávána hlavně aktivitou zamyšlení, kde mohou členové slyšet např. biblický příběh. Dále je nepřímo předávána skrze chování a přístup vedoucích, který si členové následně spojují s vírou.

Tereza sdílí svoji zkušenost, kdy projev víry ve VACO vnímá hlavně skrze zamyšlení a dává váhu tomu, že ve VACO není víra nutností, nýbrž svobodnou volbou člena. Také podporuje tvrzení, že víra není dělící čarou v dané komunitě. „*Na té zkoušce*

to nejde ani poznat. Třeba při tom zamyšlení, tam to jako jde poznat, že tam třeba o tom něco řeknou. Ale je dobré, že tě třeba k tomu nikdo nenutí, abys věřil a takhle. Lidi, co nechtějí, tak prostě nevěří a nejsou kvůli tomu odstrčeni nebo tak.“ (Tereza). Kateřina taktéž popisuje projev víry hlavně skrze zamyšlení a vzpomíná na její začátky ve VACO, kdy měla obavy z toho, jestli její postoj k víře bude nějakým způsobem vadit. Pozitivně vnímala to, že na ni nebyl vyvíjen nátlak ohledně její víry. *„Na tom VACO to vycházelo z toho zamyšlení... Ale nikdy jsem se nedostala do situace, že bych si měla přecíst o tom, nebo že bych jim měla dát nějakým způsobem zpětnou vazbu, když už to je jako církevní organizace. Že to bylo otevřený všem, kdokoliv přišel. Když jsem já přišla do VACO, nevadí, že jsem nevěřící? a všichni: ne nevadí, v pohodě, to je jedno.*“ (Kateřina). Na otázku, zdali pocíťoval nějaký důraz na nutnost víry, odpověděl Adam: *„Vůbec ne, vnímal jsem to skrze to zamyšlení, tak tam občas bylo něco například z bible... ale rozhodně si nemyslím, že to pro mě osobně by to bylo nátlakový nebo něco takového.*“ (Adam). David s tímto také souhlasí. Ve VACO nepocíťoval žádný důraz na víru. VACO vnímá jako zprostředkovatele víry, kterou členové mohou a nemusí přijmout. Na stejnou otázku odpovídá: *„To určitě ne, jsou tady členové, které ta víra moc nezajímá a je to v pohodě. Chodí sem, aby byli přijati. Ty děti k tomu mají tu cestu a pak se sami rozhodnou, jestli jo, nebo ne.*“ (David). V této odpovědi David přidává faktor motivace, který může být důvodem pro členství ve VACO. Celková motivace pro členství se časem proměňuje. Tuto změnu můžeme pozorovat v průběhu členství, kdy se na začátku jednalo primárně o hudbu a učení se na hudební nástroje, kdežto časem se tato motivace prohloubí o vnitřní potřeby daného člena. Na otázku, zdali může VACO poskytovat přínos všem členům bez ohledu na jejich víru, odpověděl vedoucí Jakub: *„Já si myslím, že určitě jo. A lidi, co řeknou, já nechci mít s náboženstvím nic společného, tak přesto chodili. Nebrali si z toho nic a brali si z toho tu část, kterou mají rádi. Tu muziku, to společenství, ta přátelství, ty vztahy. Takže myslím, že jo, že máme stejně co nabídnout.*“ (Jakub). Nejedná se tedy o místo, kde mohou čerpat pouze věřící, jelikož se jedná o organizaci vedenou církví, ale může být také místem, které má přínos pro nevěřící, kteří se nechtějí spojit s náboženstvím. Přínos spočívá nejen v hudbě, ale hlavně v dané komunitě, která jim poskytuje podporu, prohlubuje vztahy a pocit sounáležitosti. Členové mohou dále přijímat hodnoty, týkající se lásky sama k sobě a k ostatním.

4.3.3 Proměna postoje k víře členstvím ve VACO

Postoj k víře se, jak už bylo zmíněno výše, u všech dotazovaných členů časem proměňoval v důsledku členství ve VACO. Z předchozí podkapitoly lze popsat jako důvod aktivitu zamyšlení a přístup vedoucích ke členům. Členové časem vnímají důležitost dané komunity pro svůj osobní život. Motivací už není pouze jenom hudba. Jedná se o místo, kde čerpají také hodnoty a mohou se setkat s odlišným způsobem projevu náboženství, než se kterým se setkávali doposud.

Adam odpovídá na otázku, jestli si myslí, že členství ve VACO mu změnilo pohled na víru: *„Jo, určitě. Za prvé teda důležitou roli tam hráli ti vedoucí, protože všichni ti vedoucí byli věřící od mala. A já jsem si začal všimát té odlišnosti, jak se ti lidé chovají, jak právě řeší věci, jak řeší nepříjemný situace a jak mají otevřené srdce v uvozovkách, oproti jiným lidem. Neříkám, že je nějaké pravidlo, aby věřící člověk měl otevřené srdce, ale já jsem to tak vnímal.“* (Adam). Je zde opět kladen důraz na přístup vedoucích, kdy si Adam zároveň uvědomuje, že tento přístup nemusí být spojen s každým věřícím člověkem. Tady bychom mohli vnímat Adamova otevřenost, kterou na začátku zmiňoval, přestože měl do té doby negativní zkušenost s církví. *„Já jsem moc zkušenosti s věřícími lidmi neměl a tohle mi otevřelo úplně dveře do jiného poznání, než jsem byl zvyklý.“* (Adam). Skrze členství se Adamovi měnil pohled na věřící lidi i církev, který byl kdysi negativní a založen na stereotypních představách. *„Mně VACO určitě změnil vnímání církve, protože já jsem tu církev posuzoval podle nějakých vánočních besídek a kostelů, kde je to takový hrozně strojený... Dřív jsem si představoval kazatele jako člověka, který nemá děti a který je hrozně uvázaný na tom desateru v uvozovkách a teď díky tomu VACO, tomu vedoucímu, jsem poznal, že je to tatka od rodiny a tatka nás všech v tu chvíli a byl hrozně hodný, takže teď mi to zpětně připomíná i k těm hodnotám. Ještě bych doplnil, že mi to vlastně otevřelo i ty rodinné hodnoty, kdy jsem tam našel vzory toho, jaký bych chtěl být v budoucnu táta, což mi přijde důležitý.“* (Adam). Adam sdílí podobnou zkušenost jako Tereza, kdy skrze VACO může určitým způsobem vnímat rodinu. Zmiňuje se také o tom, jak může být vedoucí vzorem pro členy, v tomto případě konkrétně ve vztahu otce a dítěte, skrze svůj přístup a chování ke členům. Adam díky prohlubování vztahů s vedoucími získal pozitivní postoj k víře natolik, že začal navštěvovat křesťanské akce, které nebyly spojené s VACO, a časem také sám uvěřil. *„...a po nějaké době jsem uvěřil.“* (Adam). Adam se po nějaké době nechal pokřtít a stal se členem křesťanské církve, která měla na starost VACO.

Tereza a Kateřina spolu sdílí podobnou zkušenost, kde hlavní roli v jejich postoji k víře měla jiná aktivita než samotné zkoušky VACO. Jednalo se o zkušenost na letním táboře, který je pořádaný VACO, kde se setkává více stejných organizací z různých měst. Členové tak měli možnost poznat další členy a vedoucí z jiných měst. S vírou se na letním táboře mohli členové setkat podobnými způsoby, jako na zkoušce VACO. Byly zde semináře, jejichž obsahem byla například víra. *„Já osobně musím říct, že mi víc daly VACO letní tábory než ten samotný VACO. Na prvním letním táboru jsem to moc nevnímala, ale podle mě na tom druhém jsem to začala nějak vnímat... Tak jsem to začala více poslouchat a začalo mě to zajímat. No a potom ten třetí, tak tam jsem se o tom začala dozvídat víc a tam se mi to úplně přehodnotilo a začala jsem se o to zajímat víc.“* (Kateřina). Z této odpovědi je patrné, že zájem o víru může přicházet až s časem, rostoucím věkem či větší otevřeností. Tereza popisuje, jak jí letní tábor přinesl mnoho hezkých vzpomínek a také nová přátelství. Přestože se dříve neznali, vnímala u nich náklonnost, což může vycházet z prostředí, které se snaží vedoucí ve VACO vytvářet. *„Letní tábor mi přinesl hodně hezkých vzpomínek, že tam byli jiní lidi, třeba že kdybych potkala takhle na ulici, tak bych se s nimi nebavila, ale jak se s nimi poznáš, tak se skamarádíš. Bylo to takový složitý, že se nerada seznamuji, ale pak jsme se seznámili. A bylo to takový hezký, že jsme tam všichni byli pro sebe, že si každý byl nápomocný a takhle.“* (Tereza). Navíc se zde konaly přímo náboženské programy, jako je ranní modlitba. Důležitým aspektem je opět dobrovolnost účasti na těchto programech. *„Byly tam ranní modlitby, ale tam nemuseli všichni, jenom kdo chtěl. Modlilo se tam a vždycky se řekl nějaký příběh potom o náboženství. Nikoho tam do toho nenutili, to bylo dobrý. To se mi na tom líbilo.“* (Tereza). Z rozhovoru, jestli VACO přinesla Tereze pozitivní pohled na náboženství, odpověděla: *„Určitě, já jsem dřív nad tím moc nepřemýšlela a nevěděla o tom.“* (Tereza), což ji přivedlo až k myšlence křtu, ke kterému ale nakonec nedošlo. *„Já jsem se pak chtěla nechat i pokřtít, ale nevyšlo to.“* (Tereza).

U Davida došlo také k proměně postoje k víře, kde můžeme pozorovat rozdíl v tom, že přišel do VACO jako věřící. Jeho dosavadní zkušenost byla velice negativní viz. podkapitola *Vnímání víry před členstvím*. Členství ve VACO Davidovi přineslo jiný pohled na věřící, skrze který se mu prohloubil vztah s Bohem. Na otázku přínosu členství ve VACO David odpověděl: *„Tak pro sebe, jako kluka, co vyrůstal ve věřící rodině a nevěřil moc v Boha, tak pro mě to bylo to pozitivní, že jsem si zlepšil vztah s Bohem. Pro mě byl ten přínos hlavně duchovní, že pro mě to nebylo jako přímo o tom zpěvu. Já*

jsem třeba dobrý příklad toho, že nejsem dobrý zpěvák, ani dobrý hráč na nástroje, ale rozhodně jsem si sblížil ten vztah s lidmi, tak s Bohem.“ (David). Přestože se jedná o zájmový kroužek založený na hudbě, David sdílí zkušenost, že to může být také o něčem jiném. Člen zde může čerpat mnohem více pro svůj život – životní hodnoty, vztahy a také víru.

4.3.4 Kritická reflexe

V této části bych rád prvně reflektoval svoji pozici jakožto výzkumníka. Jak jsem již zmínil v úvodu, byl jsem členem organizace, kterou zkoumám ve své bakalářské práci. Osobní zkušenost s VACO mi poskytla hlubší porozumění, jak daná organizace funguje. Pomohla mi také s kontaktováním konverzačních partnerů na základě existujících vazeb. VACO prošla v průběhu let, kdy jsem již nebyl jejím členem, obměnou vedoucích i členů. Tímto jsem měl možnost rozhovoru s novými členy, kteří znají VACO v jiném stavu, než ve které jsem jí poznal já (rozdílnost je založena na faktorech jako průběh zkoušky, počet členů, vedení).

Tato zkušenost mi v určitých směrech byla přínosem, ale zároveň si uvědomuji, že s tím souvisí také omezení. Minulost v organizaci, ve které jsem prováděl výzkum, mohla ovlivnit moje vnímání a předpojatost. K zajištění objektivity mi pomohlo vymezení tématu v teoretické části. V rozhovorech mi posloužil topic guide, díky kterému jsem se držel orientační linie a nedocházelo tak k vybočení od tématu.

Dalším faktorem, který vnímám jako potřebný komentáře, jsou rozhovory, které byly uskutečněny s konverzačními partnery, se kterými jsem se znal ještě před konáním samotného rozhovoru. Tato skutečnost může ovlivnit jejich ochotu sdílet se mnou otevřeně a pravdivě své zkušenosti. Jelikož se jednalo o téma, které nám je společně blízké a rozhovory byly doprovázeny úsměvy, věřím, že v tomto případě osobní známost neměla negativní vliv. Rozhovory, které probíhaly s konverzačními partnery, které jsem neznal, probíhaly v podobném duchu s tím rozdílem, že zde byla na začátku větší míra nervozity, která časem vymizela.

Dalším limitem mé bakalářské práce je malý vzorek respondentů. Z důvodu nízkého počtu konverzačních partnerů tak nemohlo dojít k saturaci dat a výsledky nemůžu využít pro generalizaci na širší skupinu či společnost. Jedním z dalších omezení může být vzorek konverzačních partnerů, kde jejich věk je na hranici označení pro

mládež. Na druhou stranu mi, z toho důvodu, byl poskytnut retrospektivní pohled, který u některých z konverzačních partnerů umožnil zpětné uvědomění nějakých skutečností.

Bohužel se mi nepodařilo sehnat konverzačního partnera, který se označuje jako nevěřící. Domnívám se, že jeho pohled na členství by byl velice obohacující pro moji bakalářskou práci a umožnil by mi odpovědět na moji výzkumnou otázku více do hloubky. Pohled nevěřícího člena v této práci zkoumám pouze retrospektivním pohledem členů, kteří skrze členství ve VACO uvěřili.

5 Závěr

V této bakalářské práci jsem zkoumal, jakým způsobem reflektují věřící a nevěřící členové církevní organizace vliv svého členství na jejich postoj k víře. Dále jsem se věnoval tomu, jaké přínosy může členství nabídnout do života jedince. Data jsem získal pomocí polostrukturovaných rozhovorů s bývalými členy, aktivními členy a vedoucím. Výzkumný vzorek se mi bohužel nepodařilo naplnit nevěřícími členy. Na výzkumnou otázku mohu odpovídat jenom částečně, a to s retrospektivním pohledem členů, kteří se skrze členství v VACO stali věřícími.

Jak jsem již naznačil, členství může pozitivně ovlivňovat postoj členů k víře v jejich životě. Získaná data naznačují, že VACO ovlivňuje postoj k víře u věřících i nevěřících. David přišel jako jediný z konverzačních partnerů do VACO jako věřící. Jeho názor na církev byl však negativní. Tento pohled získal skrze špatnou zkušenost s církvemi, kde se její členové chovali kriticky a vymezovali se vůči druhým, což poznal sám na vlastní kůži. Podobný názor má i Adam, který se setkal s náboženstvím v rodině skrze jeho prababičku. Adam, taktéž jako David, vnímal církev negativně. Pro něj byla důvodem absence autentičnosti věřících, které popsal jako falešné.

U obou došlo k proměně postoje k víře skrze členství ve VACO. Adam hlavní zásluhu dává vedoucím, kteří jsou věřícími od mala. Chování vedoucích a jejich přístup ke členům organizace poskytly Adamovi nový pohled na věřící lidi, který mu pomohl přehodnotit otázku víry. Adam také zdůrazňuje, že ve VACO mohl čerpat hodnoty a vzory do svého života. Víra se pro Adama stala důležitou součástí života, nechal se pokřtít a je členem křesťanské církve. Stejně tak Davidovi se naskytl nový pohled na věřící lidi a vyzdvihuje otevřenost a přijímání druhých ve VACO. Členství mu umožnilo prohloubit vztah s Bohem.

Tereza a Kateřina taktéž sdílí pozitivní proměnu postoje k víře skrze členství ve VACO. U těchto dvou členek se ale lišil zdroj čerpání víry na rozdíl od Adama a Davida. Pro Terezu a Kateřinu hrál významnou roli letní tábor, který je jedním z aktivit VACO. Na tomto letním táboře se scházejí VACO z různých měst a je zde tak možnost poznat nové lidi. Na letním táboře se mohou členové setkat s vírou ve formě ranních modlitebních programů, seminářů nebo rozhovorů s vrstevníky či vedoucími. Pro obě bylo náboženství něčím neznámým a skrze členství ve VACO postupně také uvěřily. I přesto se ale nehlásí k žádné konkrétní církvi. Stejně tak jako pro Adama, byl pro ně důležitý přístup vedoucích, který Kateřina popisovala jako otevřený, bez předsudků a soudů. Tento jev může potvrzovat výsledky studie Lužného a Navrátilové (2001), které naznačují, že i přes odklon lidí od tradičních náboženství, lidé stále projevují zájem o náboženství. VACO by mohla být prostorem, kde lidé uvěří, aniž by se hlásili ke konkrétní církvi.¹⁰

Celkově lze říct, že data z tohoto výzkumu vypovídají o VACO jako o organizaci, která má schopnost poskytnout jedinci odlišný pohled na náboženství. Skrze členství mohou členové začít smýšlet o náboženství v pozitivním slova smyslu, nebo dokonce ho i přijmout do svého života.

Prvotní motivace pro účast na zkoušce zahrnují zájem o hudbu, pozitivní pocity z koncertu¹¹ nebo pozvání od kamarádů. První zkouška je mnohdy doprovázena nervozitou a stydlivostí. Přesto je tam něco, co mladé lidi dostatečně zaujme a rozhodnout se přijít znova. Motivací pro členství byla hlavně hudba, zpěv a touha naučit se na hudební nástroj. Jako jedním z důvodů uvedl David také nízký poplatek za členství. Pohledem TRV jsou zde minimální náklady, kterými jsou poplatek a čas, věnovaný účasti na zkoušce. Uspokojení mohou členové na začátku nalézat v hudbě a učení se na hudební nástroj. Toto uspokojení a přínos se časem prohlubují.

Pomocí vymezení pojmu komunita dle Pecka (1995), můžeme polemizovat nad existencí komunity ve VACO. Vedoucí Jakub zmiňoval důležitost možnosti komunikace a otevřenosti mezi členy a vedoucími. Tereza vnímala členy a vedoucí jako druhou rodinu

¹⁰ Nejedná se o platné tvrzení, které by šlo uplatnit v širokém měřítku. Vzorek z výzkumu čítá dvě osoby, které skrze členství uvěřily, ale nehlásí se ke konkrétní církvi a jednoho člověka, který je pokřtěn a je členem křesťanské církve.

¹¹ Jedná se o jednom ze způsobů náboru členů. Mezi další patřila propagace letáčky skrze základní školy.

skrže to, jak se k ní chovali. Zmiňuje také možnost sdílení, kdy v případě nepříznivé situace měla možnost o všem otevřeně mluvit. VACO se snaží o otevřený a přijímající přístup k druhým lidem, kde jedinec může být sám sebou. V případě konfliktu popisuje David zkušenost, kdy jej vedoucí dokáží vyřešit tak, že mezi sebou členové nejsou rozhádaní. Také dodává, že VACO je prostorem, kde ke konfliktu tak často nedochází.¹² Kateřina popsal prostředí VACO jako bezpečné místo, čímž naplňuje Peckovu představu smysluplné komunity.

Sekundární socializací se členové postupně integrují do dané komunity. Aktivity, které tomu napomáhají, jsou hry na začátku zkoušky, které mají účel navození dobré atmosféry, uvolnění, seznamování se s nově příchozími a také budování vztahů. Největší hodnotu dávali konverzační partneři aktivitě zamyšlení, které v sobě skrývalo myšlenku, mnohdy spojenou s vírou, nad kterou členové mohli pak společně debatovat u večeře na konci zkoušky. Vedoucí přirovnává tento čas k rodinné večeři, kdy dochází k prohlubování vztahů. Nejvíce vlivu má ve VACO vedoucí, který se jednak stará o fungování organizace, ale také v přístupu ke členům. Vedoucí je zde také brán jako vzor, od kterého se členové mohou učit zodpovědnosti, pravdivosti, trpělivosti nebo otevřenosti vůči druhým.

V rozhovorech jsem měl také možnost porovnávat VACO s jinými zájmovými kroužky jako je fotbal, atletika, nebo jiný pěvecký sbor. Hlavním rozdíly, které konverzační partneři pociťovali, byly v přístupu vedoucích či trenérů ve vztazích uvnitř dané skupiny. Členové pokaždé hodnotili VACO pozitivněji¹³.

Přestože se jedná o církevní organizaci, víra zde není povinná a je svobodnou volbou každého člena. VACO v tomto kontextu může sloužit jako zprostředkovatel náboženství pro mladé jedince. Členové v této komunitě nepociťují žádnou rozdílnost mezi věřícími a nevěřícími. Výhody členství tak mohou pociťovat obě skupiny v nalezených přátelstvích, podpůrném prostředí, pocitu sounáležitosti, sdílení hodnot a pro některé také v prohlubování víry.

¹² „Normálně jsem se dlouho nesetkal s tím, že vznikl nějaký konflikt. Když už vznikne nějaký konflikt, tak ho vedoucí umí vyřešit v klidu, že ty členové potom nejsou rozhádaní a mají se rádi.“ (David) výňatek z rozhovoru.

¹³ Mojí snahou není snižovat významnost ostatních zájmových kroužků, jedná se pouze o zkušenosti konverzačních partnerů.

Pro funkci náboženství jsem v teoretické části využil definic od Thomase F. O'Dea. První funkci VACO splňuje, kde z odpovědí členů lze vyvodit, že je zde podpůrné prostředí. V prostředí VACO se člen nezúčastňuje obřadů nabízejících transcendentní vztah¹⁴. VACO klade důraz na vytváření a budování mezilidských vztahů, což může podporovat upřednostňování skupinových cílů před individuálními. Čtvrtá funkce nelze potvrdit a pátou také ne, jelikož se jedná o organizaci pro věřící i nevěřící, není zde přítomna participace na rituálech a nevěřící nemusí přijímat možnost spásy. Tímto VACO splňuje částečně funkci náboženství skrze pohled tohoto autora.

Jako doporučení pro další podobné výzkumy bych zmínil větší heterogenitu vzorku – zahrnutím i mladších a nevěřících členů, kteří mohou obohatit pohled na dané téma. Pohled mladších a starších členů organizace by mohl poskytnout komplexnější obraz o vlivu a přínosech církevní organizace. Porovnání výsledků by mohlo přinést debatu nad tím, jakou roli zde hraje věk. U mladších konverzačních partnerů bylo nutné dbát větší obezřetnosti v rámci etiky výzkumu, pokud by se jednalo o nezletilé respondenty formou informovaného souhlasu od rodičů. Další výzkumy by se mohly věnovat například stejné organizaci v jiných městech, což by přineslo možnost porovnání fungování a například cílů daných organizací, které se mohou lišit.

¹⁴ Obřad je možné pozorovat na letních táborech skrze ranní program. V rámci zkoušek VACO je víra hlavně zprostředkována zamyslením.

6 Resumé

This bachelor thesis focuses on the influence of a specific church organization, functioning as a leisure activity for young believers and non-believers. This organization is a modern choir where young people can sing and learn to play an instrument. The aim of the thesis is to analyze how this organisation affects the attitudes of young individuals towards faith, their value system, and the benefits it may bring to young people engaging in its activities. The thesis is divided into theoretical, methodological, and analytical parts. The research methodology includes semi-structured interviews with conversation partners who have experience with the church organization. My personal experience as a former member of the organization provides insights into its functioning and helps me with finding conversational partners. On the other hand this insight could bring some limitations to this thesis. The findings suggest that membership in the church organization influences attitudes of young individuals towards faith and values, with differences observed between its members.

7 Seznam použité literatury

DIRGA, Lukáš. 2016. Rozhovor s dr. Miroslavem Scheinostem, ředitelem Institutu pro kriminologii a sociální prevenci.

DISMAN, Miroslav. 2000. Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele. Praha: Karolinum. 3. vydání.

DURKHEIM, Émile. 2002. *Elementární formy náboženského života: systém totemismu v Austrálii*. Oikúmené (OIKOYMENH). Praha: Oikoymenh. ISBN 80-7298-056-4.

HELUS, Zdeněk. 2018. *Úvod do psychologie: vývoj vědecké psychologie: základní duševní jevy: osobnost: uvedení do sociální a vývojové psychologie*. 2., přepracované a doplněné vydání. Psyché (Grada). Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4675-3.

JANDOUREK, Jan. 2012. *Slovník Sociologických pojmů 610 hesel*. 1. vydání, Praha: Grada Publishing, 2012.

LATTIMORE, Patricia K. a STEFFEY, Danielle M. 2010. *The Multi-site Evaluation of SVORI: Methodology and Analytic Approach*. U.S. Department of Justice. s.1. [online] Dostupné z: <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/230424.pdf> [cit. 2024-02-25].

LUŽNÝ, Dušan a NAVRÁTILOVÁ, Jolana. 2001. *Religion and Secularisation in the Czech Republic*. *Online*. Czech Sociological Review. roč. 37, č. 1, s. 85-98. ISSN 00380288. [online] Dostupné z: <https://doi.org/10.13060/00380288.2001.37.11.13>. [cit. 2024-02-24].

LUŽNÝ, Dušan. 2013. *Teorie racionální volby a sekularita*. Katedra Sociologie, Fakulta filozofická Západočeské univerzity. Working Paper No. 02-13

LUŽNÝ, Dušan. 1999. *Náboženství a moderní společnost: sociologické teorie modernizace a sekularizace*. Religionistika. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-2224-8.

MIŠOVIČ, Jan. 2019. *Kvalitativní výzkum se zaměřením na polostrukturovaný rozhovor*. Praha: Slon – Sociologické nakladatelství. ISBN 978-80-7419-285-2.

NEŠPOR, Zdeněk R.; VÁCLAVÍK, David a DOLEŽALOVÁ, Iva. 2008. *Příručka sociologie náboženství*. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 978-80-86429-92-2.

O'DEA, Thomas F. 1966. *The sociology of religion*. Foundations of Modern Sociology series. Englewood Cliffs: Prentice-Hall,

PECK, M. Scott. 1995. V jiném rytmu: vytváření komunit. Olomouc: Votobia, st. 46-58. ISBN 80-85619-77-6.

PRŮCHA, Jan. a kol. 2009. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál

SAK, Petr. 2000. *Proměny české mládeže*. Praha: Petrklíč.

SAK, Petr. a SAKOVÁ, Karolína. 2004. *Mládež na křižovatce: sociologická analýza postavení mládeže ve společnosti a její úlohy v procesech evropeizace a informatizace*. Praha: Svoboda Servis.

SMOLÍK, J. 2017. *Subkultury mládeže: sociologické, psychologické, pedagogické aspekty*. Brno: Mendelova univerzita. ISBN 978-80-7509-498-8

STANSFIELD, Richard, a kol. The role of religious support in reentry: Evidence from the SVORI data. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 2017, 54.1: st. 111-145 [online] Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/0022427816657578> [cit 2024-03-2].

VÁNĚ, Jan. 2012. *Komunita jako nová naděje?: náboženské (ne)institucionalizované komunity z pohledu sociologie náboženství*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni. ISBN 978-80-261-0085-0.

VÁNĚ, Jan. 2014. *Sociologie náboženství: Soudobé trendy*. Pp. In Šubrt, Jiří, Sak Petr, Majerová Věra et al. *Soudobá sociologie VI. - Oblasti a specializace*. Praha: Karolinu.

7.1 Internetové zdroje

Mezinárodní vězeňské společenství, z.s. n.d. *Mentoring propuštěných*, [online]. Dostupné z: <https://mvs.cz/mentoring-propustenych/> [cit 2024-03-2].

Mezinárodní vězeňské společenství, z.s. n.d. *Pomáháme*, [online]. Dostupné z: <https://mvs.cz/pomahame/> [cit 2024-03-2].

SKP Plzeň, n.d. *Dům na půli cesty Bójka*, [online]. Dostupné z: <https://skp-plzen.cz/db/aktuality/> [cit 2024-03-02].

8 Seznam příloh

Příloha 1. Topic guide (členové)

Představení

Představení, kdo jsem, co dělám za výzkum, jaký je cíl mé práce.

Seznámení se s konverzačním partnerem.

Snaha o vytvoření příjemného prostředí.

Obecné téma

Jak ses poprvé dozvěděl/ a o VACO?

Co tě na VACO zaujalo?

Co tě motivovalo přijít na zkoušku?

Pamatuješ si, jaký byl tvůj první dojem, když jsi přišel/ a na VACO?

Měl/ a jsi nějakou představu, jaký přínos by VACO mohl pro tebe mít?

Hlavní téma (směřování k výzkumné otázce)

Když jsi začal/ a chodit do VACO, přišel jsi sám/ a, nebo jsi začal/ a chodit s nějakými kamarády?

Bylo tam hodně lidí, které jsi neznal/ a?

- Představovalo to pro tebe nějaký problém?

Byly tam nějaké aktivity, které napomáhaly tomu se seznámit s ostatními?

Jaké byly motivace pro členství?

Jak bys popsal prostředí VACO?

- Jaký je přístup vedoucích?
- Jak bys řekl/ a, že je pro tebe tahle skupina důležitá?
- V porovnání např. s třídou ve škole?

Jaký si myslíš že jsou hlavní faktory, nebo aktivity, které vytvářejí a budují skupin uvnitř?

Vnímání víry před členstvím ve VACO

- Měl/ a jsi zkušenost s vírou před VACO?
- Jaký jsi měl/ a názor na církev/ náboženství před vstupem do VACO?
- Odkud jsi získával/ a informace ohledně víry?

Role víry ve VACO

- Jak se projevuje náboženství uvnitř VACO?
- Vnímáš nátlak na nutnost víry uvnitř VACO?
- Vnímáš, že ta víra způsobuje nějakou odlišnost?

- Způsobuje to oddělení mezi členy?

Změnil se tvůj názor na církev v průběhu času členstvím ve VACO?

- Co ovlivňovalo tvůj názor na církev skrze VACO?
- Proměnil se tvůj postoj k víře skrze VACO?

Co bys řekl/ a, že je hlavním záměrem VACO?

Zúčastnil/ a jsi se nějakých dalších aktivit v rámci VACO?

- Sdílení zkušenosti

Ukončení rozhovoru

Poděkování za čas respondenta.

Kontakt ohledně doplňujících otázek, či připomínek.

Informace ohledně přepisu

Příloha 2 Topic guide (vedoucí)

Představení

Představení, kdo jsem, co dělám za výzkum, jaký je cíl mé práce.

Seznámení se s konverzačním partnerem.

Snaha o vytvoření příjemného prostředí.

Obecné téma

Jaký je průběh zkoušky?

Jaká je nabídka aktivit VACO?

Jak probíhal nábor členů?

Jakou roli hraje hudba?

Jaké aktivity napomáhají k seznámení?

Hlavní téma

Co je podle tebe motivací pro členství?

Co vnímáš jako stmelovací aktivity?

Čím se budují vztahy?

Jak bys popsal prostředí, které tu vzniká?

Jaký vnímáš hlavní cíl VACO?

Jakým způsobem se projevuje víra ve VACO?

- Jak se jí snažíte předat?

- Vnímáš proměnu postoje k víře u členů?

Vnímáš víru jako rozdělující faktor?

Co se snažíte předat členům?

Jak se snažíš přistupovat k členům?

Co mohou ve VACO čerpat členové?

- věřící/ nevěřící

Ukončení rozhovoru

Poděkování za čas respondenta.

Kontakt ohledně doplňujících otázek, či připomínek.

Informace ohledně přepisu